

Другий розділ розпочинається з вирішення питання про церковну чи світську юрисдикцію опікунських справ на Русі. Автор доходить висновку, що попри домінування візантійського законодавства, вже у XVI ст. на українських землях опікунське право було сформоване на світських засадах. Це, безперечно, є важливою ознакою прогресивності тогочасного українського опікунського права у порівнянні не лише з Московським царством, а й європейськими державами.

Ефективним, з точки зору встановлення об'єктивної істини, є розгляд запровадження міських сирітських судів у Російській імперії в контексті відповідного світового досвіду. При цьому вказано на підпорядкованість сирітських судів губернському магістрату, хоча здійснювали вони свою діяльність при міських магістратах, що свідчить про централізовану систему судів.

У третьому розділі детально розкрито формування та розвиток міських сирітських судів в Україні та організаційно-правові засади їх діяльності. Прослідковуються етапи впровадження міських сирітських судів на українських землях, їх статус та підпорядкованість, територіальна юрисдикція. Вказано на проблемність та неоднозначність впровадження міських сирітських судів, адже початок створення повноцінної системи на території України припадає на 30-ті роки XIX ст. і супроводжувався фактичною ліквідацією магдебурзького права. Важливим позитивним моментом у формуванні міських сирітських судів стала міська реформа 1870 р., після якої суд міг складатися з людей, які не обіймали посади в інших органах, що робило його більш незалежним. Попри невдалі спроби упродовж XIX ст. замінити сирітські суди іншими органами, очевидним є факт їх дієвості та використання позитивного досвіду в сучасних умовах.

Завершує монографію четвертий розділ «Діяльність міських сирітських судів в Україні у контексті розвитку опікунського права», в якому розглянуто загальні юридичні питання опіки й піклування у діяльності міських сирітських судів та особливі різновиди опіки. Характерною особливістю сирітських судів була стана та територіальна підвідомчість, після визначення яких суд приймав чи відхиляв розгляд справи. Причому коло осіб, над якими законом передбачалася можливість встановлення опіки, постійно розширювалося. У результаті чого окрім привілейованих станів юрисдикція могла поширюватися на селян (особливо казенних) та ремісників. О. О. Малишев вказує також на конфлікти між сирітськими судами та дворянською опікою щодо встановлення опіки над сиротами та майном військовослужбовців. Загалом виявлено, використовуючи значний архівний матеріал, досить велику кількість суперечностей та неузгодженостей законодавства при розгляді опікунських справ, які вирішувалися в процесі розвитку опікунського права.

Автором відзначено своєрідність інституту піклування у російському законодавстві, але зроблено досить вдалий, можливо не такий обширний аналіз опікунських норм з використанням емпіричного матеріалу. Думається, що дана тематика буде більш ширше розглянута у подальших наукових дослідженнях автора або це постановка проблеми для інших дослідників.

Монографія О. О. Малишева є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, має наукову і практичну цінність. Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при підготовці фахівців юридичного напрямку. Монографії властива наукова новизна, що свідчить про глибоку обізнаність автора з історико-правовими аспектами функціонування сирітських судів в Україні, буде корисною як на науковому, так і на практичному рівні.

С. І. БЕВЗ

Світлана Іванівна Бевз, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Київського університету права НАН України

ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА: ЩО НОВОГО?*

Сучасна правова система України перебуває у стані постійного вдосконалення, результатом чого є численні законодавчі акти, що приймаються Верховною Радою України. Враховуючи постійні зміни нормативно-правової бази, котрі, на жаль, не завжди є системними, все більш гострого значення набувають відповідні наукові праці, присвячені питанням трактування окремих норм права.

Не минули відповідні законодавчі ініціативи і процедур банкрутства, у зв'язку з чим Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» зазнав суттєвих змін – його було викладено в новій редакції. Тому, поява Науково-практичного коментаря Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» є цілком виправданою та очікуваною і водночас нагальною та актуальною. Адже, нова редакція відповідного Закону наразі ще не має достатньої

© С. І. Бевз, 2013

* Рецензія на кн.: Пригуза П. Д., Пригуза А. П. Науково-практичний коментар Закону України у редакції з 18 січня 2013 року (доктринальне тлумачення норм права неспроможності та статей 1–21). – Херсон: Видавництво «ТДС», 2013. – 304 с.

правозастосовної практики, особливо господарськими судами, що дало б змогу надати Вищому господарському суду роз'яснення щодо нових положень. Тому підготовлене авторами видання є таким, що безсумнівно заслуговує на увагу.

Варто відмітити, що зміст книги дещо відрізняється від класичної побудови науково-практичних коментарів, оскільки окрему її частину присвячено теоретичним питанням правового регулювання відносин неспроможності, а інша, вже власне і коментує ст.ст. 1–21 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Умовно, зміст науково-практичного коментаря можна поділити на дві частини: 1) доктринальне тлумачення норм права неспроможності; 2) тлумачення ст. 1–21 відповідного Закону, виходячи з генези певних правових явищ, положень чинного законодавства та спираючись на практику його застосування.

У теоретичній (першій) частині книги автори зосереджують свою увагу на поділі права банкрутства на два підінститути: інститут неспроможності та інститут банкрутства. Виходячи з цього, авторами дається теоретичне визначення предмету, поняття, ознак, методів, суб'єктного складу, об'єктів, юридичного змісту правовідносин неспроможності та банкрутства. При цьому також характеризуються спеціальні правові режими в регулюванні відповідних відносин. Окрему увагу присвячено принципам правового регулювання відносин неплатоспроможності.

Друга частина книги власне і є Науково-практичним коментарем до ст.ст. 1–21 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», котрі автори умовно об'єднують в один розділ під назвою «Загальні положення». У цій частині книги авторами дається теоретико-правове та прикладне роз'яснення норм права, що, на їх думку, надасть можливість перетлумачити правозастосовну діяльність в Україні, як одного з дієвих методів вдосконалення судової практики.

Дійсно, Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» в новій редакції вступив у законну дію не так і давно, достатня судова практика його застосування поки що відсутня. Проте, враховуючи той факт, що автор при підготовці даного видання використовував власний досвід правозастосовної практики, зокрема, що склалася внаслідок вирішення справ про банкрутство, можна сподіватися на те, що судами застосовуватиметься саме те трактування норм права, котре запропоноване авторами, що сприяло б одноманітності в розумінні відповідних положень законодавства та формулюванню єдиної позиції в судових рішеннях.

Підготовлене П. Д. Пригузою і А. П. Пригузою видання – це одна з перших книг щодо нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» з моменту вступу її в дію і вона, безумовно, матиме свій вплив на правозастосовну діяльність та буде корисною усім, хто цікавиться питаннями правового регулювання процедур банкрутства та практичного застосування відповідного законодавства. Маємо надію, що інші статті нової редакції Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» також знайдуть свій науково-практичний коментар у подальших працях авторів.